

Riigikogu maaelukomisjon

Teie: 27.01.2021 nr

Meie: 16.02.2021 nr 9-2/1-4

**Seisukoht kollektiivsele pöördumisele "AITAB!
Rahvaalgatus loomakaitseseaduse ja sellega
seonduvate õigusaktide muutmiseks"**

Riigikogu maaelukomisjon pöördus Siseministeeriumi poole seoses kollektiivse pöördumisega „AITAB! Rahvaalgatus Loomakaitseseaduse ja sellega seonduvate õigusaktide muutmiseks“, mille üks ettepanekutest käsitleb loomade väärkohtlemisega tegeleva üksuse loomist politseiprefektuuridesse (ettepanek nr 3). Siseministeerium tutvunud kollektiivse pöördumisega märgib esmalt, et taunime loomade väärkohtlemist ning peame oluliseks süüteotunnuste ilmnemisel teo toimepanija välja selgitamist ning juhtumile vajaliku rangusega reageerimist. Väljendasime seda seisukohta ka 2020. a suvel kirjavahetuses loomakaitsjaid esindavate organisatsioonidega.

Loomade kaitsmine inimese sellise tegevuse või tegevusetuse eest, mis ohustab või võib ohustada loomade tervist või heaolu on oluline teema ja väärrib kindlasti laiemat ühiskondlikku arutelu. Tutvudes valdkonda reguleerivate õigusaktidega, võib asuda seisukohale, et see valdkond on suuresti õigusaktides reguleeritud, kuid pidevalt arenevas ühiskonnas võib ilmneda olukordi, kus mõni küsimus ei ole kõigi ühiskonnaliikmete vahel kokku lepitud, puudub ühine arusaam või vajalik regulatsioon. Seetõttu on kiiduväärt, et loomakaitsese teema eestkõnelejad on tõstatanud erinevad probleemkohad, mida seadusandja võiks kaaluda tulevaste õigusloomeliste tegevuste käigus.

Tulles kollektiivse pöördumise „AITAB! Rahvaalgatus Loomakaitseseaduse ja sellega seonduvate õigusaktide muutmiseks“ ettepaneku nr 3 juurde, milles tehakse ettepanek luua Politsei- ja Piirivalveametis spetsiaalsed loomade väärkohtlemisega tegelevad üksused, selgitame järgmist.

Loomade kaitset inimese omavoli eest reguleerib loomakaitseseadus (edaspidi *LoKS*). LoKS-i § 60 kohaselt on selle seaduse alusel riikliku ja haldusjärelevalve teostajateks Põllumajandus- ja Toiduamet ning Keskkonnaamet. LoKS-i § 5 kohaselt korraldab hulkuvate loomade püüdmist, pidamist, hukkamist ja korjaste hävitamist kohaliku omavalitsuse üksus oma territooriumil. Kohaliku omavalitsuse volikogul on õigus kehtestada kohaliku omavalitsuse korralduse seaduse § 22 lõike 1 punkt 3² alusel koerte ja kasside pidamise eeskiri. Juhime tähelepanu, et Politsei- ja Piirivalveamet ei tee LoKS-is toodud nõuete üle riiklikku ega haldusjärelevalvet, sest loomakaitsesküsimuste lahendamisel omavad piisavaid eriteadmisi Põllumajandus- ja Toiduamet ning Keskkonnaamet. Küll aga on Politsei- ja Piirivalveamet LoKS-i § 66¹¹ alusel Keskkonnaameti ning Põllumajandus- ja Toiduameti kõrval üheks väärtegade kohtuväliseks menetlejaks.

Politsei- ja Piirivalveametil on ka õigus korrakaitseaduse (edaspidi *KorS*) alusel üldkorrakaitseorganina sekkuda riiklikku ja haldusjärelevalvesse seoses LoKS-i nõuete rikkumisega, kui tegemist on ohtliku olukorraga. Praktikast tähendab see seda, et läbi hädaabi telefoni võivad jõuda teated loomadega seotud probleemi kohta siiski politseile ja siis sõltuvad sammud konkreetsest olukorrast ja ohu astmest. Vastavalt olukorrale kaasatakse teisi riiklikke ja vabatahtlikke koostööpartnerid ja organisatsioone ning püütakse leida olukorrale lahendus.

Karistusseadustikus (edaspidi *KarS*) sätestatud kuritegude kohtueelne menetlus seoses loomade julma kohtlemisega (*KarS* § 264) on samuti Politsei- ja Piirivalveameti menetluspädevuses. Toome siinkohal välja viimase viie aasta statistika Politsei- ja Piirivalveametis alustatud süüteo menetluste kohta (vt tabel).

	2016	2017	2018	2019	2020
<i>KarS</i> § 264. Looma julm kohtlemine	51	37	37	37	39
<i>KarS</i> § 361. Loodusliku loomastiku kahjustamine	0	4	9	1	0
LoKS § 66 ¹ . Loomapidamisnõuete rikkumine	6	3	8	2	0
LoKS § 66 ² . Looma suhtes lubamatu teo toimepanemine	14	21	12	7	4

Tabel. Politsei- ja Piirivalveametis algatatud süüteo menetlused 2016–2020.

Iga juhtum on unikaalne ning selle asjaolusid hinnatakse eraldi ja selgitatakse välja, kas konkreetset juhul võib tegemist olla kuriteo või väärteo toimepanemisega. Kriminaalmenetluse seadustiku § 6 näeb ette kriminaalmenetluse kohustuslikkuse põhimõtte, mille kohaselt on uurimisasutus ja prokuratuur kuriteo asjaolude ilmnemisel kohustatud alustama ja toimetama kriminaalmenetlust, välja arvatud juhul, kui esinevad seaduses sätestatud kriminaalmenetlust välistavad asjaolud või kriminaalmenetluse lõpetamise alused. Seega konkreetse juhtumi asjaolusid hinnatakse esmase avalduse või info pinnalt koostöös prokuratuuriga, mille käigus võetakse vastu otsus, kas tegemist on väärteo või kuriteoga. Kui toimepandud teos kuriteotunnuseid ei tuvastata ja ilmnevad väärteotunnused, alustatakse väärteomenetlust LoKS-i § 66² alusel. Kui väärteomenetluse käigus ilmnevad aga kuriteotunnused, siis väärteomenetlus lõpetatakse ja alustatakse kriminaalmenetlust *KarS*-i § 264 tunnustel. Kui avaldusest ei nähtu süüteotunnuseid, siis menetlust ei alustata ja tehakse otsus menetluse mittealustamise kohta.

Käesoleval ajal menetlevad loomadega seotud süütegusid vastavalt territoriaalsusele politseiprefektuuride ametnikud (st uurijad, väärteomenetlejad). Peame oluliseks selles küsimuses politseiametnike koostööd teiste seotud asutuste ja vabaühendustega. Senisele praktikale tuginedes võib seaduste ja koostöölepete alusel toimivat koostööd partneritega hinnata heaks. Näeme, et valdkondlikud vabaühendused panustavad asjatundlikult ja pühendunult. Vaja oleks hinnata politseiametnike teadlikkust antud küsimuses ja ühtlustada vajadusel vastavate koolituste ja praktikate taset asutuse sees. Arvestades kõnesolevate süüteo menetluste hulka ei ole aga Siseministeriumi hinnangul antud hetkel otstarbekas luua Politsei- ja Piirivalveameti struktuuri eraldiseisvaid üksusi, kes tegeleksid ainult ühe spetsiifilise valdkonnaga, kuna tõendite kogumine süüteo menetluste raames on reguleeritud *KrMS*-is ja väärteomenetluse seadustikus. Tuleb arvestada, et spetsialiseerunud üksuse loomine tähendab asutusele väga suuri lisakulusid ning inimressursi riskasutus on väikese süsteemi puhul enamasti otstarbekam.

Rõhutame, et olenemata menetluse liigist suhtub Politsei- ja Piirivalveamet looma väärkohtlemise juhtumitesse täie tõsidusega. Politseiprefektuurides tegelevad loomadega

seotud juhtumitega kogunud süütegude menetlejad, kes on pädevad süüteomenetluses vajalikke tõendeid koguma ja hindama. Kinnitame, et politseiametnike ette valmistav Sisekaitseakadeemia õpetab kadette märkama igasugust väärkohtemist, sh ka loomade väärkohtlemist.

Lisaks Siseministeeriumi valitsemisala puudutavale ettepanekule tutvusime ka teiste kollektiivses pöördumises toodud ettepanekutega. Siseministeerium ei ole küll kõnesoleva valdkonna poliitika kujundaja aga märgime, et kollektiivses pöördumises väljatoodud punktid väärivad sisulist analüüsi ja vajadusel regulatsioonide loomist või täpsustamist. Mis puudutab näiteks pöördumise ettepanekus nr 1 esitatud seisukohta, et kehtivad karistusmäärad ei ole piisavad, siis nõustume maaelukomisjoni 7. detsembri 2020 istungil Justiitsministeeriumi esindaja väljendatud seisukohaga, et KarS-i tuleb käsitada kui tervikut, st ühele kuriteole ei saa ette näha ebaproportsionaalselt kõrget karistust. Karistusmäära tõstmise vajadust saaks hinnata senise karistuste määramise praktika analüüsi põhjal.

Kollektiivse pöördumise ettepanekus nr 2 on esitatud loomade advokaadi regulatsiooni ja advokaadi menetluse kaasamise kohustuse loomise vajadus. Probleemina on toodud, et loomadega tegelevate organisatsioonide pingutused takerduvad kaebeõiguse puudumise taha, sest täna on taoline õigus vaid loomaomanikul. Mõistame seda muret ja soovime antud küsimuses vaadata karistusõigust ja kriminaalmenetlust tervikuna ning peame oluliseks kaebeõiguse teostamise võimaluste laiendamise küsimust põhjalikult analüüsida.

Lugupidamisega

(allkirjastatud digitaalselt)

Veiko Kommusaar
sisejulgeoleku-, korrakaitse- ja
migratsioonipoliitika asekancler

Teadmiseks:
Eestimaa Loomakaitse Liit
MTÜ Loomapäästegrupp

Marju Aibast 6125062
marju.aibast@siseministeerium.ee